

RIIGIKOGU

IV koosseis

VI istungjärk.

116. koosolek.

3. veebruaril 1931.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine ja muutmine.
2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.
3. Teatamine Riigikogu liikmete koosolekuilt puudumistest jaanuarikuul.
4. Komisjonide täiendavad valimised.
5. Vabariigi Valitsuse nõudmine, anda tagasi küütide seaduse muutmise seaduseelnõu.
6. Sadamamaksude seadus — I lugemisel.
7. Tollipõhitariifide muutmise ja täiendamise seadus — I lugemisel.
8. Tolliseadustiku muutmise seadus — I lugemisel.
9. Omavalitsuste ja üldkasulikkude organisatsioonide maaga varustamise seadus — III lugemisel.
10. Riigi 1924. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — II lugemisel.
11. Kanamunade sisse- ja väljaveo kontrolli seadus — II lugemisel.
12. Teatamine Vabariigi Valitsuse ametist lahkumise kohta.
13. Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1931/32. aastaks — Vabariigi Valitsuse ettepanek.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 17.22 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi **A. Tõllassepp**.

1. Päevakorra täiendamine ja muutmine.

Juhataja: Rkl. M. Martinson'ilt on ettepanek, võtta päevakorda 1. punktiks — komisjonide täiendavad valimised.

A. Jõeäär (stp): Ma panen ette, võtta ära päevakorrast 6. punkt — Kreenholmi puuvillasaaduste manufaktuuri osaihisusele veejõujaama laiendamise ja energia edasiandmise kontsessiooni põhilause seadus — I lugemisel.

Seaduseelnõu tähtsus on kindlasti suurem, kui seda praegu suudetakse hinnata mõnelt poolt. (Vahelhüüe: Missugune?) Väikese kontsessiooni seadus. Ei oleks loomulik, kui sarnast suureulatusega küsimust arutataks Riigikogus sel ajal, kui meil riigi eesotsas seisab pragunenud

valitsus, kellel üks liige puudub. Seda enam, et valitsuse pragunemise põhjuseks ongi see seaduseelnõu.

Peale selle oleks aga tingimata vaja, enne kui Riigikogu asub seaduseelnõu arutamisele, jõuda selgusele, missugused väljavaated on suure kontsessiooni väljaandmiseks. Üle pea ja kaela selle seaduseelnõu vastuvõtmiseks ei ole mingeid kaaluvaid põhjusi.

O. Kask (töer): Ma toetan seda ettepanekut. Kui see ettepanek ei oleks tulnud härra Jõeääre poolt, siis oleks seda mujalt tehtud ja mitte neil motiividel, et praegu on osaline valitsuse kriis, vaid et see küsimus ei ole nii põnev ja tähtis, pealegi, kus läbirääkimised on käimas mõne Inglise firmaga. On soovitatav, kui see küsimus edasi lükatakse. Nii et seda ettepanekut võib ainult toetada.

Juhataja: (Hääletatakse.) Rkl. M. Martinson'i ettepanek on vastu võetud.

(Hääletatakse.) Rkl. Jõeääre ettepanek on vastu võetud.

2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis:

1. kooperatiivühisuste ja nende liitude seaduse muutmise seaduse üldkomisjoni;

2. välisriikide diplomaatiliste esinduste kinnisvarade riigi- ja omavalitsusemaksudest vabastamise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

3. Eesti-Leedu ajutise kaubandusliku kokkuleppe kinnitamise seaduse rahaasjanduse komisjoni.

3. Teatamine Riigikogu liikmete koosolekuilt puudumistest jaanuarikuul.

Sekretär kannab ette tähendatud teadaande. (Vaata otsuste protokoll nr. 116, lisa nr. 3.)

4. Komisjonide täiendavad valimised.

Valitakse: üldkomisjoni A. Tupitsa asemele K. Päts (põl).

Juhataja: Valitsuse poolt teatati juhatusale, et Vabariigi Valitsuse koos-

oleku pärast Majanduseminister ei saa praegu esineda kõnega, ja seepärast jääb vahele 2. päevakorra-punkt — Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1931/32. aastaks — Vabariigi Valitsuse ettepanek — seniks, kuni valitsuse koosolek kestab. (K. A s t, s t p: Kaua meie seda agooniat peame jälgima!)

5. Vabariigi Valitsuse nõudmine, anda tagasi küütide seaduse muutmise seaduseelnõu.

O. K a s k (töer): Teen ettepaneku, „Riigikogu otsustab küütide seaduse muutmise seaduseelnõu anda tagasi Vabariigi Valitsusele.“

Motiivid on valitsuse otsuses, mis paljudatult Riigikogu liikmetele kätte antud.

L. J o h a n s o n (s t p): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nagu ligilisatud seletuskirjast nähtub, on rahaasjanduse komisjon küütide seaduse muutmise seaduseelnõu otsustanud esitada Riigikogule tagasilükkamiseks. (V a h e l h ü ü e.) Ei, siin on tagasilükkamise ettepanek. Loomulik oleks, et siin tuleks rahaasjanduse komisjoni ettepanek arutamisele. Aga kuna valitsus selle tagasi võtab, siis on valitsuse ettepanekul seniste pretsedentide järgi, neid on väga vähe olnud, eesõigus. Mida aga mina siin tahan kinni naelutada on see, et siin jälle nende seaduste reas, mida rahvaesindus, vaatamata valitsuse koalitsioonile, tagasilükkamiseks esitab, see küütide seaduseelnõu on üks neist. Aga rahaasjanduse komisjon on otsustanud seaduseelnõu tagasi lükata esiteks sisulistel kaalutlustel, ja teiseks põhjuseks on ka olnud, et ühes küütide seaduse muutmise seaduse tagasilükkamisega on tahetud Vabariigi Valitsusele küüti teha, ja vististe see moment on seejuures mõõduandev.

J u h a t a j a: Kõneleja, Teie lausute Vabariigi Valitsuse kohta, et temale on tahetud seega küüti teha. Avaldus on haavav, mispärast teen Teile märkuse.

L. J o h a n s o n (s t p): Ma tahtsin seega öelda, et niisuguse seaduseelnõu, nagu küütide seaduse muutmise seadus, tagasilükkamise ettepanek on ühtlasi ka umbusalduse avaldus Vabariigi Valitsusele. Kuidas umbusaldust teiste sõnadega nimetada, on iseasi. Väga sagedaseks nähtuseks on saanud Eesti riigi elus see, et Vabariigi Valitsus esitab Riigikogule ebatstarbekohaseid, vastuvõtmataid seadusi. Meie teame, et valitsusel on suur aparaat, kes võib seadusi põhjalikult läbi kaaluda, Vabariigi Valitsus ise kui niisugune on

ligi 70% Riigikogu esindus, peale selle on tal oma kõrvalasutus, kuidas seda nime-tati, riiklik nõukogu või trooninõukogu, — heal lapsel palju nimesid — see on, kus arutatakse küsimusi, peale selle peetakse suuri jutuajamisi iga seaduse puhul, enne kui välja töötatakse, on igasugused deputatsioonid, siis tulevad kohapealsed delegatsioonid, aetakse juttu, arutatakse ja kaalutakse mitmekordselt läbi, enne kui Riigikogule esitatakse. Nii et seadus peaks olema igapidi küps. Aga nähtavasti ei ole küps. Nii et kas just küütide seaduse sisu on siin mõõduandev, võib-olla, on mõõduandvad valitsuse sisu ja tuum, ja võib-olla on see põhjus, mispärast peame praegu kurva silmapilgu ees olema, kus valitsuse lüüasaamise seadus peab päevakorrast ära võetama. Lugupeetud koalitsiooni rühmad, valitsuses on praod sees, ja tänase päevakorra 1. punkti arutamisele ei saa enne asuda, kui praod on koomale tõmmatud. Kas arvate, et niisugune seaduse tagasilükkamine või tagasivõtmine aitab valitsuse pragusid kokku tõmmata? See iseloomustab praegust valitsust ja näitab, et siin jäälagnemisega on tegemist.

O. K a s e ettepanek võetakse vastu.

6. Sadamamaksude seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja K. T o n k m a n : Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse poolt esitatud sadamamaksude seaduses tegi rahaasjanduse komisjon järgmised parandused. § 15 täiendati lausega, mille järgi lootsidele ergutasetasu maksmiseks lootsimaksust 5% mahaarvamine kestab „seni kui veeteede valitsuse koosseisudes lootsid on ette nähtud“. Täiendati seepärast, et siis oleks arusaadav kuikaua lootsimaksu 5% maha arvatakse. Edasi kustutati maha § 17 ja võeti selle asemele uus paragrahv uue sisuga, mis kõlab järgmiselt: „Käesolev seadus hakkab maksma 1. aprillist 1931. a. Tähtajalisi reisisi tegijate laevade poolt 1931. a. esimese kolme kuu jooksul senise seaduse ja tariifide alusel makstud tonnaži-, tuletorni-, Meremeeste Kodu ja päästejaamade maksud arvatakse 1931. kalendriaasta laevamaksude arvele, kui käesoleva seaduse põhjal määratakse nende laevade jaoks laevamaksu alammäär, mille tasumisel nad vabanevad sellest maksust käesoleva aasta kestel.“

Seda paragrahvi põhjendab rahaasjanduse komisjon järgmiselt: on tarvilik laevamaksu arvestamisel tähtajalisi reisisi tegevate laevade poolt enne käesoleva

seaduse maksmahakkamist makstud tonnaashi-, tuletorni-, Meremeestekodu ja päästejaamade maksude arvesse võtmist.

Praegumaksva tariifi järgi arvestatakse sadamamaksud tähtajalisi reisisid tegevate laevade pealt kalendriaasta järgi. Kui niisugune laev on tasunud ühel kalendriaastal ligisõidus 8 reisi ja kaugesõidus 4 reisi eest tonnaashi-, tuletorni-, Meremeestekodu ja päästejaamade maksud, siis on tema neist maksudest vabastatud sama kalendriaasta lõpuni.

Et käesolevas seaduseelnõus ülemal loetletud sadamamaksud on koondatud ühiseks laevamaksuks, missugust nimetust praegumaksvas seaduses ei leidu, siis seaduse maksmahakkamisel tekiks niisugune seisukord, et laevad, mis on vabastatud ülemaltähendatud maksudest, uue seaduse järgi peaksid veel maksuma teistkordselt neid maksusid laevamaksu nime-tuse all.

Et maksude nimetused erinevad endises ja uues seaduses, siis vastava täienduse § 17 juures ei oleks alust tariifidega korraldada tähtajalisi reisisid tegevate laevade poolt endise seaduse põhjal makstud sadamamaksude arvessevõtmist uue seaduse alusel.

Muid parandusi rahaasjanduse komisjon ei teinud ja ühines Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seadusega kui ka seletuskirjaga.

Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku,

seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

7. Tollipõhitariifide muutmise ja täiendamise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M. Laarmann: Selle seaduse paljundamisega on väike äpardus juhtunud, kuna Riigikogu liikmetele on kogemata paljundatult teine seaduseelnõu kätte saadetud. (A. Oinas, stp: Mis siis on, kas nisutollid või odratollid?) See eksitus on pärast parandatud ja välja jagatud käesolev seaduseelnõu, nimelt nisutollide kohta käiv seaduseelnõu, kuna varemalt kätte saadeti odratollide seadus.

Nisutollide seaduseelnõu on kõrgendanud tolle nisuterade, nisujahu ja nisujahust valmistatud saaduste pealt. Nagu seaduseelnõu seletuskirjas öeldakse, on see tollide kõrgendamine tingitud sellest, et niihästi nisuterade kui ka nisujahu sissevedu on järjest suurenenud, mida vaja takistada.

Rahaasjanduse komisjonis, kus seaduseelnõu arutati, katsuti selgusele jõuda, kuivõrt põhjendatud on valitsuse seletu-

sed nisutollide kõrgendamise asjas. Selleks paluti komisjoni koosolekule 13. novembril 1930 asjatundjad, kes selgitama pidid, millised väljavaated on kodumaal nisukasvatamise suhtes, kas üldse maksab nisukasvatamist levitada ja kas nisukasvatamise levitamine on meie põllumajanduse huvides. Sinna koosolekule olid siis tulnud nisukasvatuse seltsi, agronoomilise büroo ja teiste poolt esindajad, kelle seletustest selgus, et Eestis nisukasvatamine aasta-aastalt laienemas on, ja kui nisu all olevat pindala suurendataks kuni 20.000 ha, siis võiksime omamaa nisuga täiesti läbi saada, nii et tarvis ei oleks väljastpoolt nisu sisse vedada. Kui sellele tähelepanu juhiti, et välismaa nisu vast parem on kui kodumaa nisu, siis seletati vastavalt poolt, et meil uued sordid on tekkinud, mis öieti head on, kuigi selle üle kaevatakse, et meie nisu kvaliteedilt seeläbi halvemaks kipub minema, et meil sagedasti niisked sügised on. Aga üldiselt peaksime rahuldama meie oma maa nisu-tarvitajaid. Peale selle seletati, et meie riik nii rikas ei ole, et ta sissevedu lubada võiks, nagu seda praegu suurel arvul sisse tuleb. Eesti seemneviljauhisuse juhataja härra Pill juhtis tähelepanu sellele, et nisu sissevedu aastas paar miljonit puuda on, milline arv küll tähelepanu väärrib, ja peaks katsuma abinõusid leida, et seda sissevedu takistada. Kui sellele esindajale küsimus üles seati, kui kõrge peaks kodumaa nisu hind olema, siis seletas ta, et see peaks märksa kõrgem olema, kui rukki hind. Kui Teravilja kaitseseaduse alusel rukkipuudast makstakse 280 või rohkem senti, siis nisu hind peaks olema umbes 4 krooni. Meil praegusel korral on nisu hind õige odav. Viimaste teadete järgi on suurveskid maksnud nisu kilogrammi eest 17 senti. See on õige odav hind, millega kodumaal nisu kasvatada ei saa. Oma kulud on palju suuremad. Kui rahaasjanduse komisjonis küsimus üles tõsteti, missugune tollivahekord peaks olema nisuterade ja nisujahu juures ja kas ei oleks võimalik jahuhinda kõrgemaks tõsta, siis esines Majanduseministri abi härra Merits seletusega, et nisujahutolli tõstmisega võidaksid liiga palju suurveskid, ja andis selle kohta üksikasjalisi seletusi. Nisuterade ja jahutollide vastu räägiti ainult ühe rühma, sotsialistide, poolt, aga üldiselt teised rühmad pooldasid seda seadust. Ja seadus võeti vastu neil motiividel, mida valitsus seaduse seletuskirjas esitanud. Ma teen ettepaneku,

seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

L. Johnson (stp): Ma teen ettepaneku, see seaduseelnõu praegu päevakorrast ära võtta kodukorra § 43. põhjal: „Iga seaduseelnõu ühes seletuskirjaga ja

esitis peab hiljemalt päeval enne koosolekut Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse liigetele kätte antud olema.“ Ta anti praegu meile kätte.

Juhataja: See seaduseelnõu jääb täna päevakorrast ära, ilma et Riigikogu koosolek seda hääletaks.

8. Tolliseadustiku muutmise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja W. Hasselblatt: Tolliseadustiku muutmise seadus puudutab Tolliseadustiku § 430., mis määrab salapiirituse vedamise eest karistused. Seni olid karistused salapiirituse vedamise eest 4—8 kuud. See novell näeb ette, et vangistus on kuni 1 aasta 6 kuud. See on üks muudatus. Teine muudatus on see, et seadus määrab peale vangistusemäära ja rahatrahvi veel seda, et süüdlaseksmõistetud isikutel on keelatud pärast karistuse ärakandmist piiriäärseis maakohdades elada. Kolmas muudatus seisib selles, et selle karistuse alla, mis seni ette nähtud shmugeldamise eest, on sama karistus ette nähtud nendele, kes sarnast asja teadlikult finantseerivad, laenavad ja annavad salapiirituse vedamiseks raha.

Üldkomisjon on üksmeelselt pooldanud karistusemäärade suurendamist salapiirituse vastu võitlemise soodustamiseks, on ühtlasi ka valitsuse eelnõu ühes osas ära muutnud. Valitsuse eelnõu järgi pidi kohus otsustama, et süüdlaseksmõistetud pärast karistuse ärakandmist ei tohi elada kohtades, mis lähemal kui 50 km piirist, ja meie katsusime selgeks teha, missuguses Eesti riigi nurgas need mehed võiksid elada. Tuli ilmsiks, et see oleks olnud väga väike maa-ala. Seepärast olime üldkomisjonis muudatusi ette võtnud ja üksikult üles lugenud, missugustes valdades on neil isikutel elamine keelatud pärast karistuse ärakandmist, kusjuures läbistiku on võetud 10—15 km piir, kus nendel elamine on keelatud. Kuna üldkomisjon on arvamisel, et salapiirituse vastu võitlemine selle tolliseadustiku muutmise seadusega kahtlemata kergendatakse ja parandatakse, siis võeti see seal üksmeelselt vastu. Teen ettepaneku,

seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

9. Omavalitsuste ja üldkasulikkude organisatsioonide maaga varustamise seadus — III lugemisel.

Maa- ja omavalitsuse komisjoni aruandja A. Saar.

(Pealkiri.)

Aruandja A. Saar: II lugemisel Riigikogu võttis rkl. Leps'i poolt tehtud paranduse vastu ja selle tagajärjel anti see seaduseelnõu uuesti omavalitsuse komisjoni. Nüüd vahepeal on omavalitsuse komisjon seda küsimust arutanud ja leidnud, et selle paranduse vastuvõtmiseks tõepoolest tarvidust ei ole, sest praegumaksva seaduse ja tema täiendamise — RT 33 s. a. — järgi on valitsusel võimalik omavalitsuste maade küsimust komisjonile ja omavalitsustele soovitud suunas lahendada. Vahepeal ongi selle küsimuse lahendamisele Põllutöoministeeriumi poolt asutud ning vallaomavalitsustele ringkirjaliselt teatatud, et nad üles annaksid kuni 1. maini 1931, missuguste maade kohta nad endil arvavad omanduseõiguse olema ja soovivad kreposteerimist või oma nimele kinnistamist. Omanduseõiguse tõendamist võivad nad nüüd teha palju laiemal alusel kui enne, kus ainult algdokumenti tunnustati; nüüd võib selleks esitada: lepingu algkirju, maakaarte, ostuhinna tasumise kviitungeid, väljavõtteid vallaraamatutest, vallavolikogu protokolle, tunnistajate seletusi, endiste mõisaomanikkude või nende pärijate notariaalseid tunnistusi ja muid tõendusid. Sellepärast ei saa omavalitsuse komisjon ühineda tehtud ettepanekuga, ja teen omavalitsuse komisjoni nimel ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta endiselt esitatud kujul.

Seaduseelnõu võetakse vastu maakomisioni poolt esitatud kujul paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

10. Riigi 1924. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — II lugemisel.

Riigi majapidamise aruande komisjoni aruandja M. Adamson.

(Pealkiri.)

Riigikontrolör K. Soonberg: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Käesoleva seaduse arutamise puhul I lugemisel tähendas riigi majapidamise aruande komisjoni aruandja M. Adamson peale muu, et 1924. a. eelarve täitmise puudujääk 177.639.418 marka on kaetud 1922. a. eelarve üleiäägist. Sellele lisas aruandja juurde: „Tegelik puudujääk on aga mitmesaja miljoni võrra suurem, see puudujääk on kaetud operatsiooni fondidest ja ka puht emissiooni ja teistelt arvetelt.“ Eksiarvamiste ärahoidmiseks loen tarvilikuks tähendada, et see väljendus ei vasta tõele ja ei ole millegagi põhjendatud, sest 1924. a. eelarve täitmise aruandes nii ka eelarve täitmise aruannetes teiste aastate kohta ei ole mingit muud puudujääki peale selle, mis aruandes näidatud. Kõnealole-

vas 1924. a. eelarve täitmise aruandes on puudu jääk näidatud 177.639.418 marka, mis tekkinud seesuguse arvestuse tagajärjel, et nimetatud aasta kuludena on arvesse võetud emissiooni arvel ringkäiku lastud rahamärkide vähendamine 200.476.988 suuruses. Kui emissiooni vähendamist ei oleks eelarve täitmise aruandes kuluna arvestatud, oleks tekkinud 22.837.568 suurune ülejääk, aga mitte mitmesajamiljoni suurune puudu jääk, nagu aruandja eelmisel koosolekul ekslikult tähendas.

Pealkiri võetakse vastu.

Juhataja: Jätan ära selle seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise, kuna komisjonis vaidlusi paragrahvide juures ei olnud.

§§ 1—5 võetakse vastu.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

11. Kanamunade sisse- ja väljaveo kontrolli seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M. Martinson.

Pealkiri ja §§ 1—6 võetakse vastu.

(§ 7.)

A. Jõeäär (stp): Panen ette, § 7 lõpus sõnade „Vabariigi Valitsus Põllutööministri ettepanekul“ asemele võtta „Põllutööminister“.

See tähendab, et loa annaks välja mitte Vabariigi Valitsus, vaid Põllutööminister. Praegu on maksev sama kord, ja ei oleks kuidagiviisi loomulik, koormata Vabariigi Valitsust sarnaste ülesannetega, mis meie põhiseaduse järgi Vabariigi Valitsuse kompetentsi ei kuulu. (J. Soots, põl: Vabariigi Valitsus on palju väikesemaid asju otsustanud.) Kõige suurem raskus tekib aga sellega, et siin on tegemist üksiku kodaniku sooviavaldusega, ja kui Vabariigi Valitsus otsustab selle asja, siis ei ole võimalik kodanikul enam kohtu poole pöörata, kui tema õigust kuidagi on rikutud. Kui aga Põllutööminister otsustab, siis võib Riigikohtusse pöörata. (K. Päts, põl: Ega Riigikohus lubasid välja ei anna.) Riigikohus kontrollib, kas seaduse nõuetest on kinni peetud või mitte.

Mul oli juhus I lugemisel sellele tähelepanu juhtida, et see muudatus, mis § 7 ette võetud, just sel kaalutlusel on tehtud, et Põllutööminister ei taha välja anda lubasid just seepärast, et teatud ringkonnad on meil monopoliseerinud kanamu-

nade väljaveo. (J. Tõnisson'i, rhv vahelhüüe.) Siis võib väga hästi seda majandusepoliitilist küsimust otsustada minister. Põllutööministeerium otsustab faktilise küsimuse, ja kohus kontrollib, kas on seadusega kokkukõlas talitatu. (J. Tõnisson, rhv: Põllutööministeeriumil on poliitiline ülesanne, ega kohus ei saa poliitikat teha.) Nähtavasti lähevad meie arvamisest, härra Tõnisson, lahku. Aga minu teada ei ole kuskil niikaugele mindud, et kanamunade väljaveolubade andmine valitsuse peale pannakse. Ministeerium on küllalt kõrge asutus sarnase küsimuse otsustamiseks, mujal otsustavad selle palju väikesemad asutused.

E. Kink (stp): Mul ei olnud kavatsust täna sõna võtta, kuid vahelhüüed, mis eitavad rkl. Jõeääre ettepanekuid, sunnivad mind peatuma selle küsimuse juures. Kanamunade väljaveo monopol on viie firma käes. (J. Soots, põl: Palju neid peaks olema, kas 50?) Neid võib ka vähem olla, sest siin peaks olema kindel süsteem. Rkl. Jõeääre parandus on tarvilik sellepärast, et valitsuse otsuste peale edasi kaevata ei saa. Kuidas lugu tööpoolest senini olnud, näitab see, et uute eksporteerimise lubade soovijate palvekirjad seisavad mitmed aastad otsustamata, ei öelda nende peale ei ega jah. Ei vastata sellepärast, et kohtusse minnes ministeerium kaotaks. Et see teatud grupp on endale monopoli saanud, paistab sellest, kui vaadata möödunud aasta Riigi Teatajas nr. 40 nende aruandeid. Selles on avaldatud ühe munade eksportäri, „Ovo“, bilanss. Selle äri põhikapital on 10 tuhat krooni ja selle 10-tuhandekroonilise põhikapitali juures teenis nimetatud äri aasta jooksul 7.800.— krooni. see on 78%, selle peale vaatamata, et sellel äril või osäühisusel on kaks direktorit, kes saavad kuus 60.000 senti palka. Kindlasti on aruandest veel maha arvatud igasugused kulutused, et puhaskasu vähendada, kuid nähtavasti ei ole siiski suudetud seda vähendada alla 7.800 krooni. Mina usun, et sarnaseid ettevõtteid, kes niipalju teenivad, meil Eestis praegu ei ole. Peale selle teised munaeksportärid veavad välja umbes samasuguse arvu mune, ja sealjuures imelikul viisil ei erine nende kokkuostuhinnad pennigi. On loodud munade väljaveo trust! Kui vaadelda mõnda teist eksportfirmat, siis on need meie paari erakonna monopol. Ja kui üks osäühisus teenib 10.000 krooni pealt 7.800 krooni, siis võib eeldada samasugust teenistuseprotsenti ka teistele osäühisustele, kus on meie paari poliitilise partei tegelased eesotsas, ja seepärast nähtavasti ka hoitakse küünte ja hammastega kinni sellest monopoli süsteemist.

Aga lõpuks — kes kannatavad? Kannatavad need hulgad kanapidajad, keda arvatakse meie statistiliste andmete järgi üle 44.000 olema. Ja nende hulgas on väike arv põllupidajaid. — Ka alevites ja linnades peetakse meil kanu.

Olemasolevate eksportäride vahetalituse kulud on ka väga kõrged. Nii pakkus üks ettevõtte juhul, kui temale antaks väljaveo ainuõigus, riigile monopolimaksu 50 miljonit senti. Ka lubasid nad ühtlasi vähendada vahetalitusekulusid munapaari 4,62 senti pealt 3,60 senti peale. See on ligikaudu üks sent munapaari pealt vähem, või kokku meie väljaveokvantumi pealt 26 miljonit senti.

Vaadake, siin on see põhjus! 26 miljonit senti, mis olemasolevad munaeksportöörid rohkem teenivad, kui see loomulik on, et need 26 miljonit senti lähevad 5 olemasolevale munaeksportööri lisatuluks!

See on põhjus, mis pärast tahetakse lubade väljaandmine anda Vabariigi Valitsusele, kelle otsuse peale ei ole edasi kaebamise võimalust. Põllutöoministriumi otsuse peale aga võib edasi kaevata.

A. Jõeääre ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 7—12 võetakse vastu.

(§ 13.)

A. Jõeäär (stp): Panen ette,

§ 13 sõnade „Vabariigi Valitsus“ asemele võtta „Põllutöominister“.

Põhjendused on needsamad, mis § 7. juures. (J. Tõnisson, rhv: Võib edasi kaevata, kui Põllutöominister Vabariigi Valitsuse otsust teostab.)

A. Jõeääre ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 13—16 võetakse vastu.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

Riigikogu juhatus peab astuma kokku nõupidamisele asjaoludel, mis on ühenduses veel Riigikogu käesoleva koosolekuga. Kuulutan vaheaaja.

Vaheaeg kl. 18.28 min. — kl. 19.35 min.

Koosolek lõpeb kell 19.38 min.

Õige.

Koosoleku sekretär (allkiri).

12. Teatamine Vabariigi Valitsuse ametist lahkumisest.

Juhataja: Riigikogu koosolek kestab edasi. Mul on au Riigikogule teatada, et Riigikogu käesoleva koosoleku kestes Riigikogu juhatus sai kirja Riigivanemalt, milles Riigivanem annab edasi Vabariigi Valitsuse 3. veebruari otsuse, et Vabariigi Valitsus lahkub ametist. Riigikogu kodukorra § 103 põhjal pärast lahkumiskirja teatamise otsustab Riigikogu teha Riigikogu esimehele ülesandeks, esineda ettepanekuga Vabariigi Valitsuse kokkuseadmise ja ametisse kutsumise asjas. Sellekohane ettepanek on tehtud Riigikogu sekretäri Schulbach'i poolt. Sõnasoovijaid ei ole. (Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud.

Riigikogu asub vahelejäänud päevakorrapunkti juurde.

13. Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1931/32. aastaks — Vabariigi Valitsuse ettepanek.

Juhataja: Sõnasoovijaid ei ole. Päevakord on läbi. (K. Ast, stp: Palun sõna!)

K. Ast (stp): Ma imestan, et Riigikogu juhatus ei ole sel puhul tarvilikke samme astunud. Natukese aja eest oma istungil vanematekogu leidis, et eelarve arutamine tuleb katkestada tekkinud olukorra tõttu. Kuna vastavat ettepanekut ei ole juhatuselt tehtud, siis võtan endale julguse ja teen selle ettepaneku. Silmas pidades, et Vabariigi Valitsus demissioneerunud, ei kõlbaks Riigikogul eelarvet arutama hakata, sest tulevane valitsus tahaks arvatavasti omalt poolt eelarvet läbi vaadata, tarbekorral parandada ja Riigikogule uuesti esitada. Neil motiividel, millised vanematekogu tunnustanud ka oma hiljutisel istungil, teen ettepaneku, eelarve arutamine päevakorrast ära võtta.

Ettepanek võetakse vastu.

Juhataja: Päevakord on läbi. Riigikogu koosolek on lõpetatud.

Kinnitan.

Koosoleku juhataja (allkiri).